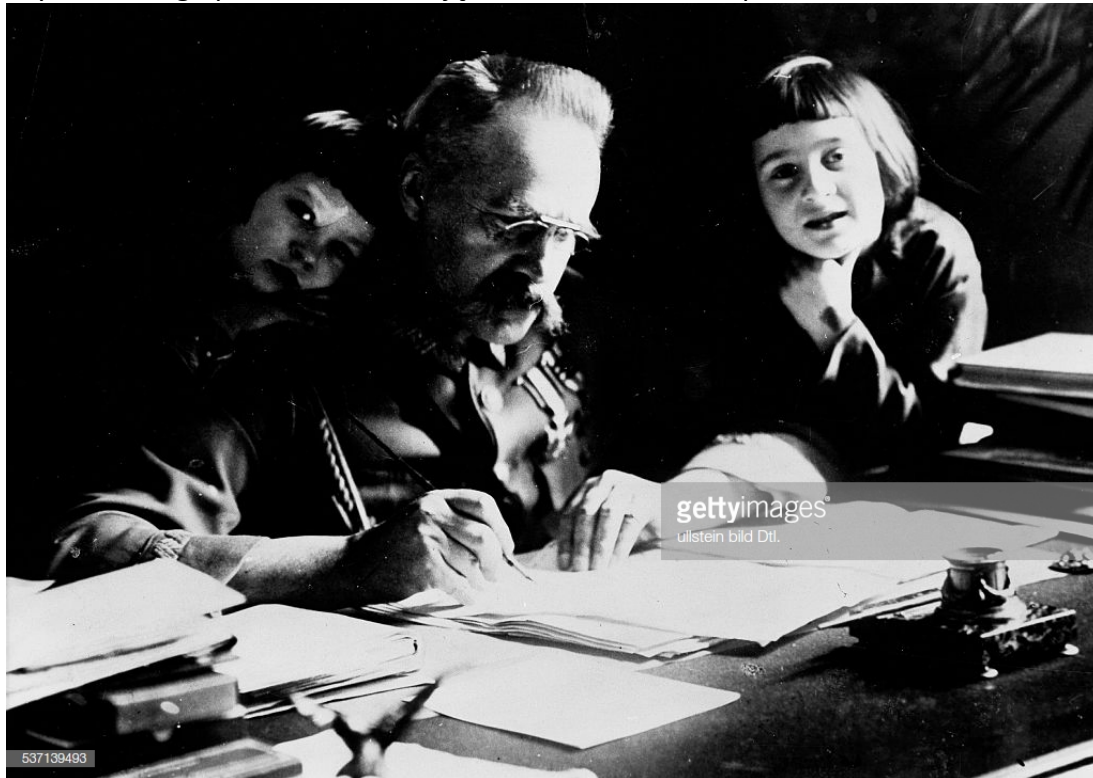

O Józefie Piłsudskim i jego żołnierzach

Czy wiesz, kogo przedstawia to zdjęcie? Co można o nim powiedzieć?

Zapewne widzisz na nim starszego pana i dwie dziewczynki przy stole lub biurku. Być może zauważasz, że zdjęcie pochodzi sprzed wielu lat. Jest przecież czarno-białe, bo takie były dawne zdjęcia. W prawym dolnym rogu widać kałamarz – pojemnik na atrament, w którym maczano pióro, żeby dało się nim pisać. Dopiero później wynaleziono pióro na naboje i długopis.

Natomiast historyk powiedziała, że to Józef Piłsudski około 90 lat temu. Bo historyk to specjalista od dawnych czasów. Czy potrafi rozpoznać każdego człowieka z przeszłości? Nie, ale Józef Piłsudski był osobą bardzo ważną dla Polski, a do tego nosił charakterystyczne wąsy. Inne pomocne wskazówki to wojskowy mundur (Piłsudski był Marszałkiem Polski – czyli najwyższym dowódcą wojskowym) i order w kształcie krzyża na piersi. Dziewczynki to córki Marszałka, Wanda i Jagoda (kto inny wchodziłby mu na biurko?) – a skoro wiemy, kiedy się urodziły (w 1918 i 1920 roku), to możemy określić, kiedy mniej więcej zostało zrobione zdjęcie, mimo że nie jest podpisane.

Fotografia Józefa Piłsudskiego może być ważna, jeśli interesuje nas postać Marszałka. Przydałaby się też komuś, kto zajmowałby się życiem jego córek. Gdyby jednak ktoś próbował ustalić, jak wyglądało jego biurko, lepsze byłoby inne zdjęcie, pochodzące z Narodowego Archiwum Cyfrowego.

O Józefie Piłsudskim i jego żołnierzach

To, które materiały (czyli źródła) będą najlepsze, zależy od pytań, na które szukamy odpowiedzi. Zwykle gdy mamy już źródło, pojawiają się nowe pytania. W przypadku zdjęcia pokoju możemy chcieć się dowiedzieć: Co za figurka stoi na biurku? Kogo przedstawia? Skąd pochodzi? Czy była ozdobą, pamiątką, czy może miała jakąś inną funkcję? To wskazówki do dalszych poszukiwań.

Przede wszystkim jednak trzeba zweryfikować źródło, czyli ustalić, czy jest one prawdziwe – to znaczy, czy dowiadujemy się z niego o tym, jak wyglądała przeszłość, którą chcemy badać. Skąd mamy pewność, że biurko ze zdjęcia należało do Marszałka Piłsudskiego? W tym wypadku odpowiedź jest raczej prosta: potwierdzili to ludzie, którzy bywali w tym pokoju. A dzisiaj biurko to możemy zobaczyć w Warszawie w budynku zwanym Belwederem, gdzie urządzono małe muzeum – Gabinet Marszałka Józefa Piłsudskiego. Oto współczesna fotografia tego pomieszczenia:

O Józefie Piłsudskim i jego żołnierzach

Przy urządzaniu pokoju wykorzystano stare zdjęcia. Po czym poznać, która fotografia jest dawna, a która współczesna? Na przykład po kolorze i jakości. Dodatkowo, jeśli pójdziemy do archiwum lub muzeum, to możemy zobaczyć, że stare zdjęcia i dokumenty noszą ślady upływu czasu: papier, na którym je wykonano, żółknie, a czasem się kruszy, ktoś mógł zrobić na nim notatki albo niechcący poplamieć. Zbyt dobrze zachowane materiały budzą wątpliwości: może nie są prawdziwe?

Jakie inne pytania – oprócz tego, jak wyglądało biurko Józefa Piłsudskiego – można zadać do fotografii Marszałka z córkami? Sformułujcie 5-10 pytań. A następnie poszukajcie na nie odpowiedzi, pamiętając, by sprawdzić, z jakich źródeł te odpowiedzi pochodzą. Mogą to być teksty albo ilustracje. Są też [filmy](#), na których widać Józefa Piłsudskiego, i [nagranie](#) jego głosu na tubie.

Pamiętajcie, że – o ile nie zachodzą wyjątkowe okoliczności – historycy przyjmują informację za wiarygodną, jeśli pochodzi z dwóch, niezależnych od siebie źródeł. Niezależnych – to znaczy takich, gdzie najpewniej jeden autor nie mógł czerpać informacji od drugiego.

Pytanie	Odpowiedź	Źródło 1	Źródło 2